

Siyasi yeniden yapılanma: Erdoğan-Akşener görüşmesinin siyasi dinamiklere etkisi

Dr. Azad BARIŞ

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve İYİ Parti'nin eski Genel Başkanı Meral Akşener, 5 Haziran 2024'te Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde bir görüşme gerçekleştirdi. Yaklaşık 40 dakika süren bu görüşme, Akşener'in İYİ Parti Genel Başkanlığı görevinden ayrılmasının ardından yaptığı ilk yüksek profilli siyasi ziyaret olması açısından dikkat çekiciydi. Görüşmenin içeriği kadar ikili arasındaki temasın siyasi sembolizm ve yeni ittifak ilişkileri bağlamında Türkiye'de bugünden sonraki politik dinamikleri etkileme boyutu var.

Görüşme sonrasında resmi bir açıklama yapılmadı ve görüşmenin detayları kamuoyuyla paylaşılmadı, lakin görüşmenin 31 Mart'taki yerel seçim sonuçlarıyla birlikte güç kaybeden iktidar blokunun yeniden dizayn edilmesi, muhalefet blokları arasındaki çatlakların derinleştirilmesi, yeni anayasa ve milliyetçi cephenin regülasyonu ile ilgili konuları içerdiğini söylemek mümkün.

Erdoğan ve Akşener arasındaki görüşme, sadece iki siyasi liderin bir araya gelmesi değil, aynı zamanda Türkiye'nin gelecekteki siyasi dinamiklerinin nasıl şekilleneceğine dair önemli ipuçları veren bir buluşma olarak değer-

lendirilebilir. Bu bağlamda, Akşener'in siyasetten tamamen çekilmediği ve stratejik hamlelerle sahada olacağını söyleyebiliriz. İkili arasındaki görüşme, Türkiye'nin siyasi sahnesindeki olası değişimlerin habercisi olarak görülüyor. Erdoğan'ın, Akşener gibi bir politikacıyla yaptığı bu görüşme, ilerleyen dönemde yeni ittifaklar ve stratejik işbirliklerinin şekillenebileceğini düşündürüyor.

Türkiye siyasetinin güncel dinamiklerini anlamak için Meral Akşener ve İYİ Parti'nin, Erdoğan ve AKP ile olan ilişkisini analiz etmek kritik bir öneme sahiptir. Akşener'in tarihsel olarak devlet içindeki rolü, MHP'den ayrılıp İYİ Parti'yi kurması ve 2023 genel seçimleri ve Altılı Masa sürecindeki pozisyonu, onun stratejik hamlelerinin istikametini göstermesi açısından önemlidir.

Erdoğan ve Akşener arasındaki yakınlaşma, son dönemlerde gündeme getirilen "yumuşama" ve "normalleşme" tartışmalarını ve salt siyasi diyalog kapsamını aşan bir bağlama sahiptir. Görüşme esasen siyasetin yeniden dizayn edilmesi ve siyasal rejimin kaybedilen meşruiyetinin yeniden inşası gibi derin siyasi muhasebelerin bir dışavurumu-

dur.

Söz konusu görüşme, Akşener'in görevden ayrıldıktan sonra siyasetten tamamen çekilmediği ve aktif bir rol oynamaya devam edeceğinin ve Türkiye'de önümüzdeki dönemde muhtemel işbirlikleri düzleminin işareti olarak değerlendirilebilir. Görüşmenin ardından İYİ Parti Genel Merkezi'nde bir şaşkınlık yaşandığı bildirildi. Parti yetkilileri, bu tür görüşmelerin doğal olduğunu belirtmekle birlikte, Genel Merkezin görüşmeden haberdar edilmemiş olmasının parti içinde tartışmalara yol açtığı görülmektedir. Dahası Akşener'e yakın bazı milletvekillerinin İYİ Parti'den istifa edip AKP'ye geçeceği ile spekülasyonlar bile şimdiden ikili arasındaki görüşmenin varacağı muhtemel güzergâhları ve yeni siyasi yapılanma düzlemini göstermesi açısından dikkate değerdir.

Akşener'in, MHP'den ayrılarak İYİ Parti'yi kurmasıyla Türk siyasetinde önemli bir figür haline geldiği hususu kabul gören bir olgudur. İYİ Parti, merkez sağda konumlanarak milliyetçi seçmen tabanını hedeflemiş ve bu bağlamda AKP ve MHP'ye alternatif bir milliyetçi çizgi sunmaya çalışmıştır ama aynı zamanda CHP içindeki ulusalcılarla da kesintisiz bir göz kırpmaya flörtü içinde olmuştur. Ülkede yaşanan siyasi, ekonomik ve idari çoklu krizler neticesinde, sözde iktidar blokuna karşı artan toplumsal hoşnutsuzluğu yönetmek ve vakumlamak amacıyla İYİ Parti'yi kuran Akşener'in gelinen noktada muhalefet dinamiklerini dağıttığını, iktidar blokuna can suyu olduğunu söylemek abartı olmayacaktır.

Akşener'in 90'lı yılların karanlık dönemleri başta olmak üzere, tarihsel olarak devlet mekanizması içinde üstlendiği roller, siyasi kariyeri ve onun devlet erki içinde yeniden etkili bir pozisyon alma arzusunu güçlendirmesini doğal karşılamak gerekir. Lakin kısa süreliğine getirildiği İçişleri Bakanlığı pozisyonu ve Çiller'le giriştikleri derin ilişkiler toplumsal hafızada hala canlı durmaktadır. Bu arzunun, Erdoğan ile olan yakınlaşmanın altında yatan ana dinamiklerden biri olduğunu söylemek mümkündür.

Akşener'in Erdoğan ile yakınlaşması, her ne kadar komplo teorileri etrafında tartışılmış olsa da son görüşme ile beraber ortaya çıkan hamle, şimdiden iddiaların tamamını doğrular niteliktedir. Bu gelişme, AKP karşıtı milliyetçi kanat tarafından Akşener'in Altılı Masa'daki kripto görevinin kesinlik kazanması olarak yorumlanmaktadır. Dolayısıyla Akşener'in, 2023 seçimlerini muhalefet kazanması diye iktidar lehine planlı ve programlı biçimde sabote ettiği şeklindeki yorumların zemini oluşmaktadır.

Aradan geçen bir yılı aşkın süre zarfında ortaya çıkan tabloya baktığımızda, Akşener'in, Ekrem İmamoğlu'nu bilinçli olarak öne çıkarıp ceza almasını sağlayarak onun olası adaylığının önünü kesmeyi amaçladığı düşüncesi güçlenmektedir. Yerel seçimlerde aldığı "muhalefete muhalefet" tavrının, muhalefet kazanması diye bilinçli olduğu ve iki önemli aktörün kaybetmesini sağlamayı hedeflediği fikri gittikçe temellenmektedir. 2023 seçimleri öncesi CHP'ye yönelik yaptığı kimi hamleler ve HDP'ye doğrudan cephe açarak muha-

lefet blokları arasındaki konsolidasyonu bozan pozisyonunu, gizli ajandanın bir praksişi olarak anlamak gerekir.

Dolayısıyla HDP ile aynı karede görünmemeye gayreti ve Altılı Masa'nın ikinci güçlü figürü olmasına rağmen son andan masadan kalkıp tekrar geri dönmesi bu gizli faaliyetlerin bir dışavurumu olarak okunabilir. Böylece muhalefet blokları arasında dağınık bir görüntü çizerek, iktidar blokunun anti propagandalarına zemin hazırladı. HDP'yi kriminalize ederek, muhalefetin HDP ile iletişim, siyasi etkileşim kurmasını engelleyerek iktidar blokunun anti propagandası için işlevli ve kullanışlı hale getirdi.

Hatta bu durumun ötesine geçerek, 2024 seçimlerinin Akşener'in "müstakil seçim stratejisine" rağmen toplumun sağduyusu ile muhalefetin zaferiyle sonuçlanacağı tescil edildiği, seçim sonrası genel başkan adayı olmamasıyla da daha net bir şekilde anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, İYİ Parti içindeki "milliyetçi muhalifler" Akşener ile iktidara giderken, muhalefette kalmayı tercih edenler güçlenmiştir.

Akşener'in stratejik hamlelerinin ve İYİ Parti'nin siyasi konumunun toplumda nasıl algılandığı ve bunun olası etkileri önümüzdeki dönemde daha da netleşecektir. Akşener'in siyasi manevraları ve Erdoğan ile olan ilişkisi, muhalefet cephesinde yeni stratejik yaklaşımların ve politikaların geliştirilmesini zorunlu kılmaktadır, çünkü onun devlet erki içinde görev alması durumunda mevcut konjonktürde parti içinde bulunan

"ölkücü geleneğin radikal" unsurları onunla hareket edeceklerdir. Bu bağlamda, muhalefetin, demokratik değerler etrafında birleşerek, toplumsal rıza ve meşruiyet inşasında aktif bir rol oynaması hayati önem taşımaktadır.

Aksi takdirde, milliyetçi ve merkezîyetçi politikaların etkisi altında kalan toplumda demokratik değerlerin zayıflaması kaçınılmaz olacaktır. Akşener'in Erdoğan ile yakınlaşması ve bu sürecin siyasi dinamikleri, Charles Tilly'nin toplumsal hareketler teorisi çerçevesinde analiz edildiğinde, daha derin ve analitik bir mefhumla karşı karşıya olduğumuzu görüyoruz. Tilly'nin toplumsal hareketler teorisi, belirli bir grubun taleplerini ve haklarını savunmak için örgütlenmiş eylemler olarak tanımlanır. Bu bağlamda, Akşener'in ve İYİ Parti'nin siyasi manevraları, hem içsel parti dinamikleri hem de Türkiye'nin genel siyasi yapısı açısından önemli ipuçları vermektedir. Tilly'nin teorisinde, toplumsal hareketlerin üç temel bileşenin olgularına vurgu yapar: kampanya, repertuar ve WUNC* (worthiness, unity, numbers, commitment).

Bu bileşenler üzerinden Akşener'in siyasi hamlelerini değerlendirdiğimizde, Erdoğan ile yakınlaşmasının aslında daha geniş bir siyasi stratejinin parçası olduğu anlaşılabilir. İYİ Parti'nin milliyetçi tabanını koruma ve genişletme çabası, bu stratejik yaklaşımın arkasındaki ana motivasyonlardan biri olarak görülebilir. Akşener'in 2023 seçimlerindeki tutumu, muhalefeti zayıflatmaya yönelik planlı bir kampanyanın parçası olarak değerlendirilebilir. Bu

kampanya, belirli aktörlerin zayıflatılması ve seçimlerin iktidar lehine sonuçlanması amacıyla kurgulanmış olabilir.

Akşener'in İmamoğlu'nu öne çıkarma ve yerel seçimlerde muhalefete karşı muhalefet yapma stratejisi, Tilly'nin repertuar kavramı ile açıklanabilir. Bu strateji, İYİ Parti'nin kendine özgü siyasi repertuarının bir parçası olarak, milliyetçi tabanın mobilize edilmesi ve parti içi gücün konsolide edilmesi amacıyla hizmet etmektedir. Akşener'in siyasi duruşu ve Erdoğan ile yakınlaşması, partinin değerleri (worthiness), birliği (unity), sayıları (numbers) ve bağlılığı (commitment) üzerinde önemli etkiler yaratmaktadır. İYİ Parti'nin içindeki milliyetçi muhaliflerin bu süreçte nasıl konumlandıkları ve partinin gelecekte nasıl şekilleneceği, bu dört unsur üzerinden değerlendirilebilir.

Bu bağlamda, Akşener'in stratejik hamlelerinin ve İYİ Parti'nin siyasi konumunun, Tilly'nin toplumsal hareketler teorisi çerçevesinde analiz edilmesi, hem partinin iç dinamiklerini hem de Türkiye'nin genel siyasi yapısını anlamak için kritik öneme sahiptir. Bu durum hem 31 Mart yerel seçimlerinin muhalefet lehine değişen matematiksel ve psikolojik etkilerini maskeleyen hem de iktidar blokunun sebep olduğu çoklu krizlerin daha da derinleşmesi ve kalıcılaşmasını beraberinde getirecektir.

Erdoğan ve Akşener arasındaki yakınlaşma, salt bir siyasi flörtleşme değil, daha derin bir stratejik işbirliği olarak değerlendirilmelidir. Golec de Zavala, kolektif narsisizm, bir grup veya ulusun

kendini abartılı bir şekilde yüceltmesi olarak tanımlarken aynı zamanda yüceltmenin üstünlük miti ile alakalı olduğunu inceler. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda, Türklüğün Golec de Zavala'nın ifade ettiği şekilde yüceltilmesi önemli bir rol oynamıştır. Bu bağlamda, Erdoğan ve Akşener arasındaki teması, Türk siyasetinin kolektif narsisizmle beslenen milliyetçi kodlarını yeniden canlandırma ve meşruiyet kazanma çabası olarak da görmek mümkün.

İki liderin omuzlarındaki ideolojik bagajlar zaten Türklüğün yüce ruhu olarak ifade edilmekte ve topluma sunulmaktadır. O nedenle söz konusu bu kolektif milliyetçi narsisizm, onları birbirine mecbur bırakmakta ve birlikte hareket etmeye zorlamaktadır. Bu durum, olası bir erken seçim veya zamanında yapılacak bir seçimde, ortak bir hareket etme dinamiği taşıdığı muhakkaktır ama bu yeniden bir araya geliş mistifikasyon üzerinden yüceltilmiş devlet aklının bir projesidir.

Nitekim Erdoğan ve Akşener arasındaki ittifak, milli beka söylemi etrafında şekillenmekte ve ulusal birliğin yeniden tesisi için birlikte hareket etme gerekliliği olarak temellendirilmektedir. Bu durum, ulusun kurucu kodları etrafında şekillenen mitlerin yeniden devreye girmesi ve kolektif millilik narsisizminin yükselmesi sürecini beraberinde getirecektir. 100 yıllık Türkifikasyonun en aktüel dışavurumlarından biri olarak değerlendirilebilecek bu moment, Türkiye'deki siyasi yeniden yapılanmaların önemli dinamiklerinden birini oluştura-

caktır. Akşener'in son genel ve yerel seçimlerdeki karizma yitimi ve siyasi etki alanının daralmış olması, iktidar bloku na eklemlenerek yeni bir arayışın kapısını aralayabilir.

İkinci yüzyılda Türklük kimliğinin yeniden inşası, Cumhuriyet'in kurucu kodları etrafında yeniden şekillenecek ve üstenci bir milliyetçi anlayışla yollarına devam edecekleri görülmektedir. Dolayısıyla Barış Ünlü'nün kavramsallaştırdığı Türklük Sözleşmesi'nin yeniden tesisi gibi bir saik üzerinden kurgulanmaktadır bu yeniden bir araya geliş. Türklük Sözleşmesi'nde Ünlü, Türkiye'deki etnik kimliklerin inşasını ve bu süreçte Türklük kimliğinin nasıl merkeze alındığını detaylı bir şekilde analiz ederken yeni bir diskur olarak söz konusu sözleşmenin, "diğer etnik kimliklerin dışlanması ve marjinalize edilmesinde" nasıl bir rol oynadığını olgusal olarak savlaştırmaktadır.

Erdoğan ve Akşener arasındaki ilişkinin tarihsel bağlamına bakarak Türkiye'nin geleceği için yeni bir projeksiyon inşa etmek gerekmektedir. Aksi takdirde, Türklük Sözleşmesi çerçevesinde uygulanan ve toplumsal nedenlerden dolayı çürümeye yüz tutan sürecin yeniden inşasıyla karşılaşacağız. Kolektif milli narisizmin bir sonucu olarak ortaya çıkan bu sözleşmenin dışında kalan herkes, özellikle Kürtler ve Aleviler, süreçten dışlanacaktır. Dolayısıyla, bu stratejik yakınlaşmaya karşı, ana muhalefet partileri, Kürt siyaseti ve diğer partilerin demokrasi cephesini oluşturarak evrensel değerlere içkin bir pozisyon sergileme-

leri gerekmektedir. Akşener-Erdoğan buluşması, muhalefet dinamiklerinin bir araya gelmesi, muhtemel bir seçimde ortak bir cephe inşası zaruretinin temel gerekçelerinden biri olarak değerlendirilmelidir.

Bu bağlamda, 31 Mart yerel seçimlerinde elde edilen kazanımların toplumsallaşması ve Mayıs 2023 seçimlerinde yaşanan hezimetini yeniden göz önünde bulundurmaya hayati öneme sahiptir. Aksi takdirde, milliyetçi ve merkezîyetçi politikaların etkisi altında kalan toplumda demokratik değerlerin zayıflaması kaçınılmaz olacaktır.

Erdoğan ve Akşener arasındaki yaklaşma, Türkiye'nin siyasal geleceğinde önemli bir rol oynayacak dinamikleri barındırmaktadır. Bu ittifak, sadece geçici bir siyasi manevra değil, daha derin ve kalıcı bir stratejik işbirliğinin işaretidir. Toplumsal ve siyasal dönüşüm süreçlerinde, demokratik mücadele dinamiklerinin ve sivil toplumun güçlenmesi kritik bir gereklilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda, muhalefetin, demokrasi cephesini güçlendirerek toplumsal rıza ve meşruiyet inşasında aktif rol oynaması, Türkiye'nin siyasal geleceği için belirleyici olacaktır.

Okumalar ve kaynaklar

Charles Tilly'nin toplumsal hareketler teorisinde kullandığı “WUNC” kısaltması, dört temel bileşeni ifade eder: Worthiness (Değer): Toplumsal hareketin haklı ve saygıdeğer bir amaç taşıdığını gösterir. Unity (Birlik): Hareketin içindeki bireyler ve grupların bir arada, uyum içinde hareket ettiğini ifade eder. Numbers (Sayılar): Hareketin ne kadar geniş bir katılıma sahip olduğunu ve kaç kişinin destek verdiğini belirtir. Commitment (Bağlılık): Hareketin katılımcılarının ne kadar kararlı ve fedakar olduklarını gösterir.

Althusser, Louis.(1971). *Ideologie und ideologische Staatsapparate: Aufsätze zur marxistischen Theorie*. Suhrkamp Verlag.

Anderson, Benedict. *Hayali Cemaatler: Milliyetçiliğin Kökenleri ve Yayılması*. Metis Yayınları, 1991.

Berger, Peter L., and Thomas Luckmann. *Die gesellschaftliche Konstruktion der Wirklichkeit: Eine Theorie der Wissenssoziologie*. Fischer Taschenbuch Verlag, 2003.

Bourdieu, Pierre. *Sozialer Sinn: Kritik der theoretischen Vernunft*. Suhrkamp Verlag, 1993.

Gellner, Ernest. *Ulus ve Ulusçuluk*. İnsan Yayınları, 2008.

* Golec de Zavala, Agnieszka, et al. *Collective Narcissism: Antecedents and Consequences of Exaggerated Group Esteem*. *Journal of Personality and Social Psychology*, 2009.

* Smith, Anthony D. *Milliyetçilik: Teori, İdeoloji, Tarih*. İletişim Yayınları, 2002.

* Tilly, Charles. *Social Movements, 1768–2004*. Boulder, CO: Paradigm Publishers, 2004.

* Tilly, Charles und Tarrow, Sidney. *Contentious Politics*. Boulder, CO: Paradigm Publishers, 2006.

* Ünlü, Barış. *Türklük Sözleşmesi*. İstanbul: Dipnot Yayınları, 2018.

* Zürcher, Erik Jan. *Turkey: A Modern History*. I.B. Tauris, 2004.